

# افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد  
همه سر به سر تن به کشتن دهیم

بدین بوم و بر زنده یک تن مباد  
از آن به که کشور به دشمن دهیم

[www.afgazad.com](http://www.afgazad.com)

Literary-Cultural

[afgazad@gmail.com](mailto:afgazad@gmail.com)

ادبی - فرهنگی

یونس نگاه

۰۳ اپریل ۲۰۲۴



یونس نگاه

## جنون کتاب

با کتاب باید احتیاط کنیم. کتاب مؤثرترین رسانه تبلیغاتی و آموزشی است. حاکمان، رهبران، تاجران دین و سیاست، مصلحان و دانشمندان برای اثرگذاری بر جامعه، از کتاب نقاب می‌سازند. در نتیجه کتاب جایگاه مقدس و فرابشری یافته است.

از همین خاطر در افغانستان بخش کلان جامعه حتی به اوراق کتاب ریاضی و فزیک چون اشیای مقدس نگاه می‌کنند. تصور می‌شود که حرف کتابی، عاری از خطاست. "ده کتاب آمده، ده کتاب گفته شده، ده کتاب خواندم"، عبارات آشناست که هر روز می‌شنویم. این عبارات مثل سند اعتبار و حقانیت ته وبالا می‌شود. ده کتاب خواندم، یعنی شک ندارم که این سخن درست است!

هر کتاب اما از همان روز تولد، از خالق خود (انسان) پس می‌ماند و با گذشت هر روز بین کتاب و نویسنده‌اش و جامعه و محیطی که در آن خلق شده، فاصله می‌آید. نویسنده، محیط و جامعه خالق کتاب در حرکت است و متحول می‌شود، ولی کتاب مثل سنگ در جای خود می‌ماند. این عدم تحول و درج‌زدن، فریبنده است و آدم‌های خسته از گردش روزگار را جادو می‌کند.

حتی کتاب‌های علمی که با تحقیق و حساب‌گری دقیق نوشته می‌شوند سال بعد همان ارزش روز نشر را ندارند. کتاب پویا نیست، زندگی و شرایط اجتماعی پویا، پیچیده و همیشه در حال تغییر است.

پس در کتاب‌خوانی خوب است بیدار باشیم و بدانیم که با کسی یا کسانی هم صحبتیم که در یک زمان معین (ده سال، بیست سال، صدسال و شاید هزار سال پیش) متوقف شده و از تحولات پس از آن زمان هیچ نمی‌دانند. یاد ما نرود که با آدم‌های ناقصی هم‌صحبتیم که چشم و گوش و پای و دست و هوش شان مرده، ولی تنها چند کیلوبایت حافظه و چند سانتی زبان‌شان باقیست که سخنان محدود و ذخیره شده را از زمان سابق تکرار می‌توانند. کتاب نیوتن، مارکس، ابوعلی سینا، بایزید روشن، مولوی، حافظ و همه را باید همین‌طور بخوانیم.

همان طوری که وقتی با یک دوست باتجربه و هشیار می‌نشینیم و به سخنان و تجارب امروزی او گوش می‌دهیم اما هرچه را او می‌گوید با چشم‌دیدها و یافته‌های خود سنجیده بعد باور می‌کنیم/ نمی‌کنیم، کتاب‌ها را نیز باید حتی اگر تازه‌ترین و معتبرترین‌ها باشند، با همین بیداری بخوانیم و تولد و ترازو کنیم.

سپردن در بست ذهن زنده خود به کتاب مرده و پذیرفتن هرچه در کتاب نوشته شده، بدون تحلیل و سنجش، از ما آدم‌های خیالاتی، کنده از واقعیت‌های جاری، و جنون زده می‌سازد که تصور می‌کنیم آگاهیم.

گرفتار شدن به جادوی کتاب، مقاله و اسناد (متون مکتوب) بیماری روانی است. بیماری که خطرش بسیار بیشتر از مریضی شکر و سرطان است. بیماری کتاب‌زدگی از عوامل اصلی جنگ‌ها و منازعات امروز افغانستان و خاورمیانه است.